

До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05
у Національній академії внутрішніх справ,
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента,
ученого секретаря Київського науково-дослідного інституту судових
експертиз Міністерства юстиції України
Колонюка Віктора Петровича
на дисертацію Пашиєвої Алли Сергіївни на тему «Криміналістичне
дослідження метальної холодної зброї», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 –
кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-
розшукова діяльність**

Актуальність обраної теми. Завдання боротьби зі злочинністю є актуальними на всіх історичних етапах розвитку будь-якого суспільства. Особливе значення вони набувають в переломні періоди, один з яких на сьогодні переживає наша держава. Наразі в Україні спостерігається складна криміногенна ситуація, високий рівень злочинності, її агресивності і озброєності. Досить просте виготовлення холодної зброї, можливість її прихованого носіння, швидкість і безшумність використання зумовлюють широке поширення її різновидів серед населення.

Авторка слушно зазначає, що упродовж 2016–2019 рр. вчинено понад 27 тисяч кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК України. З них 54,2 % становлять випадки, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом. За окреслений період із застосуванням холодної зброї вчинено 1,9 тис. злочинів, з яких умисні вбивства становлять 16 %, умисні тяжкі тілесні ушкодження – 8,5 %, розбої – 13,4 %.

За результатами вивчення 250 обвинувальних вироків суду щодо призначення покарання за вчинення злочинів, передбачених ст. 263 КК України, авторкою визначено, що 38 % з них становлять порушення ч. 2 зазначеної статті (носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу).

Вх. №	4010
" 14 "	09 2020 р.
кількість аркушів:	9
сск. док.	додаток —

Найчастіше предметом злочину є ножі (42,1 %), нунчаку (18,9 %), кастети (15,8 %), багнети (7,4 %) та кистені (5,3 %).

Зазначене свідчить про актуальність обраної для дослідження теми, що зумовлено потребами не лише теоретичного осмислення окремої наукової проблеми, а й вимогами практики застосування науково-технічних засобів та методів в діяльності експерта під час проведення такого виду досліджень. Безумовно, що багато питань мають відповідне висвітлення в наявних працях відомих вітчизняних й іноземних вчених, науковців і практиків. Наукові здобутки учених є важливим підґрунтям для розвитку теорії і практики криміналістичного дослідження метальної холодної зброї, проте широкий аспект даної проблеми, невинний розвиток науково-технічного прогресу повертають дисертантку до потреби подальших досліджень в галузі окресленої проблематики.

У зв'язку з цим необхідно зазначити, що обрана для дослідження тема є доволі актуальною, викликаною потребами теоретичного осмислення наукової проблеми та вимогами удосконалення практичної діяльності.

Дослідження виконане відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 р., затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942; Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р, та Плану заходів з її реалізації, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 693-р; Стратегії розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 р. та Плану заходів щодо її реалізації, затверджених наказом МВС України від 15 березня 2017 р. № 229; п. 12, 14, 27 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 р. № 454; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх

справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 23 грудня 2014 р. (протокол № 23) та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права Національної академії правових наук України (за № 1014/2014).

Метою роботи є комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних засад криміналістичного дослідження металльної холодної зброї.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації А. С. Пашиєвої, забезпечено застосуванням раціональної сукупності сучасних методів і прийомів наукового пізнання, вдалою і аргументованою логікою викладення матеріалу, широтою і різноманітністю опрацьованої здобувачем джерельної бази. Для досягнення завдань дослідження дисертанткою було застосовано низку методів і прийомів наукового пізнання. Зокрема, застосовані загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: гносеологічний, історико-правовий, порівняльно-правовий, догматичний, системного аналізу, структурно-функціональний, статистичний, соціологічний.

Достовірність отриманих у дослідженні результатів підтверджується в тому числі емпіричною базою, яку становлять результати узагальнення експертної, слідчої та судової практики, дані офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури України за 2016–2020 рр., матеріали з Єдиного реєстру судових рішень (вироки, ухвали, постанови), матеріали 52 висновків експертів з напряму дослідження холодної зброї за період 2016–2020 рр., зведені результати опитування 46 судових експертів Експертної служби МВС України за напрямом дослідження холодної зброї з Київської, Одеської, Хмельницької, Закарпатської, Львівської, Дніпропетровської, Миколаївської областей та міста Києва, 164 слідчих Національної поліції України та 120 інспекторів-криміналістів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень теоретичних і практичних проблем криміналістичного дослідження метальної холодної зброї, у якому сформульовано низку наукових положень, висновків та рекомендацій.

До основних елементів наукової новизни потрібно віднести наступні:

- запропоновано визначення криміналістичного дослідження метальної холодної зброї, яке необхідно тлумачити як таку, що ґрунтується на використанні спеціальних знань, діяльність спеціаліста, експерта щодо виявлення, огляду, фіксації та вилучення метальної холодної зброї, конструктивно схожих з нею виробів, слідів їх застосування, а також експертного дослідження таких об'єктів;

- на підставі іноземного досвіду окреслено шляхи вдосконалення процесу проведення динамічних випробувань простих і механічних зразків метальної холодної зброї, а саме варіанти пристосувань, альтернативних сухій сосновій дошці, яку використовують як мішень, і розмір сили здійснення випробувань, що надасть можливість підвищити ефективність, точність проведення криміналістичних досліджень метальної холодної зброї;

- обґрунтовано криміналістичне значення та визначено сучасні можливості використання висновків експертиз метальної холодної зброї для з'ясування нових фактів (обставин), збирання та перевірки доказів, обґрунтування процесуальних дій, рішень, забезпечення дотримання змагальності судочинства, кримінально-правової оцінки вчиненого діяння, висунення і перевірки версій, моделювання обставин події, формування криміналістичної методики та криміналістичних обліків, профілактики правопорушень й уникнення експертних помилок.

Дістало подальший розвиток:

- положення щодо розвитку законодавства стосовно нормативно-правового врегулювання обігу метальної холодної зброї;

– теоретичні положення щодо участі спеціаліста в підготовці та проведенні окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів, пов’язаних із застосуванням метальної холодної зброї;

– бачення напрямів удосконалення методики проведення криміналістичного дослідження метальної холодної зброї;

– наукові позиції про концептуальні засади проведення криміналістичного дослідження метальної холодної зброї та використання його результатів.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у 22 наукових публікаціях, серед яких шість статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України, одна – в іноземному виданні, 15 тез наукових повідомлень на міжнародних, всеукраїнських конференціях і засіданнях круглих столів.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у законотворчу, практичну діяльність та освітній процес, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Теоретичні положення та матеріали дисертаційного дослідження викладено у логічній послідовності. Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дев’ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, задачі, об’єкт, предмет і методи дослідження; висвітлено наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, наведено дані щодо їх упровадження; надано характеристику апробацій і публікацій автора, у яких відображено основні положення дослідження.

У **першому розділі** дисертації «Теоретичні засади криміналістичного дослідження метальної холодної зброї» здійснено ретроспективний аналіз стану наукового розроблення проблем криміналістичного дослідження метальної

холодної зброї. Проаналізовано еволюцію наукових поглядів з досліджуваного питання, відображених у працях вітчизняних й іноземних учених.

Авторка досить детально висвітлила етапи трансформації зразків металюної холодної зброї від найпростіших (палиця, спис) до новітніх високотехнологічних різновидів (сучасні металюні ножі, луки й арбалети) на основі поділу металюної холодної зброї за конструктивними особливостями.

Також дисертанткою слушно запропоновано вдосконалене визначення поняття «металюна холодна зброя» та викладено її сучасну класифікацію. Акцентовано увагу на тому, що в Україні не сформовано послідовну державну політику в галузі регулювання обігу зброї, у зв'язку з чим до проєкту Закону України «Про зброю» від 02 вересня 2019 р. № 1222 надано пропозиції стосовно зміни технічних характеристик і включення клинкової холодної зброї до другої категорії.

У **другому розділі** «Використання спеціальних знань для забезпечення криміналістичного дослідження металюної холодної зброї» дисертанткою обгрунтовано, що до проведення огляду в процесі розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням металюної холодної зброї, необхідно залучати спеціаліста, зокрема фахівця в галузі зброєзнавства, з метою всебічного дослідження місця події, а також попереднього дослідження виявлених об'єктів і встановлення їхніх ознак і властивостей. Визначено комплекс техніко-криміналістичних засобів, необхідних спеціалісту для забезпечення повноти проведення огляду місця події. Висвітлено особливості огляду простої та механічної металюної холодної зброї.

Крім того, як позитив, слід відмітити, що авторка класифікувала сліди за фактом використання металюної холодної зброї на сліди використання зброї та сліди володіння та користування зброєю, наводячи правила щодо опису предметів, схожих на металюну холодно зброю.

У даному розділі дисертантка звертається до визначення та аналізу змісту діяльності спеціаліста щодо підготовки та проведення обшуку і допиту під час розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням металюної холодної зброї.

У третьому розділі «Метальна холодна зброя як об'єкт дослідження судової експертизи» авторка досліджує організаційно-тактичні та нормативно-правові засади призначення та проведення експертизи метальної холодної зброї, а також методичні основи зазначеної експертизи.

На думку дисертантки, сучасний стан експертизи метальної холодної зброї характеризується низкою недоліків, зокрема: невідповідність інформаційного забезпечення цього виду досліджень сучасним потребам експертної практики; проблемні питання умов проведення динамічних випробувань; питання про віднесення луків й арбалетів до метальної холодної зброї, якщо вони надійшли на дослідження баз стріл або якщо стріли не призначені для ураження цілі. На основі вивчення теоретичних положень та вітчизняної й іноземної експертної практики наведено шляхи вдосконалення окреслених питань.

Зазначено, що висновок експертизи метальної холодної зброї відіграє провідну роль у розслідуванні злочинів визначеної категорії. З огляду на його вагому роль у формуванні доказової бази розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням метальної холодної зброї, авторкою сформовано такий поділ напрямів використання результатів дослідження метальної холодної зброї:

- 1) для забезпечення потреб розслідування: з'ясування нових, раніше не відомих, фактів (обставин); перевірка наявних й отримання нових доказів; обґрунтування процесуальних дій, рішень; забезпечення дотримання змагальності судочинства; кримінально-правова оцінка вчиненого діяння;
- 2) для забезпечення криміналістичних потреб: висунення версій та їх перевірка; моделювання обставин події; формування криміналістичної методики та криміналістичних обліків;
- 3) для забезпечення профілактичної діяльності, зокрема: профілактика правопорушень і уникнення експертних помилок.

У висновках дисертації на підставі вивчення питань, що виникають під час проведення експертизи метальної холодної зброї та розслідування злочинів, пов'язаних із її застосуванням, сформульовано наукові положення та одержано результати, що в сукупності забезпечують вирішення важливого наукового

завдання щодо комплексного дослідження теоретичних, методичних і практичних засад криміналістичного дослідження металюної холодної зброї.

Автореферат дисертації цїлком відображає зміст основних положень дослідження. Загалом, дисертанткою були повністю дотримані вимоги, що висуваються до такого виду наукових робіт. Таким чином, дисертаційне дослідження А. С. Пашиєвої виконано на належному науковому рівні, містить низку важливих теоретичних і практичних положень та висновків, що підтверджені статистичними, емпіричними й іншими даними. Наведене дає підстави для загальної позитивної оцінки роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Незважаючи на системність та повноту проведеного дисертаційного дослідження, обґрунтованість авторських висновків та пропозицій, в роботі можна виокремити деякі положення, які не сприймаються однозначно, є дискусійними та потребують уточнення, зокрема:

1. У підрозділі 1.1 також доцільно було б приділити увагу розвитку законодавства, що мало вплив на формування експертної практики та наукових теорій відповідно до предмету дослідження, а не зосереджуватись переважно на наукових працях.

2. У додатках необхідно було навести не тільки результати впровадження у законотворчий процес, а й авторську редакцію правової норми (норм). Це дозволило б отримати повне уявлення про зміст пропозицій.

3. Враховуючи, що автором у другому розділі дисертації розкрито питання участі спеціаліста у проведенні огляду місця події, обшуку та допиту під час розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням металюної холодної зброї, доцільним є вивчення зарубіжного досвіду щодо зазначеної проблематики, проведення відповідного компаративістського дослідження з формуванням криміналістичних рекомендацій для вітчизняної слідчої та експертної практики.

Але треба зауважити, що наявність зазначених зауважень не може негативно вплинути на загальну позитивну оцінку теоретичного рівня та практичної значущості результатів дисертаційної роботи Пашиєвої А. С.

ВИСНОВОК:

1. Представлена на рецензію дисертація «Криміналістичне дослідження металюї холодної зброї» є самостійним й завершеним монографічним науковим дослідженням, в якому отримані науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення у галузі судової експертизи, а також є важливим для науки криміналістики та кримінального процесу.

2. Дисертаційне дослідження Пашиєвої Алли Сергіївни «Криміналістичне дослідження металюї холодної зброї» цілком відповідає паспорту спеціальності 12.00.09 та встановленим вимогам до кандидатських дисертацій, передбачених пунктами 9, 11–14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 «Про затвердження порядку присудження наукових ступенів».

3. Пашиєва Алла Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

учений секретар

**Київського науково-дослідного
інституту судових експертиз**

Міністерства юстиції України

кандидат юридичних наук, доцент

Віктор КОЛОНЮК

Підпис колонюка В.П. засвідчую

